

Mieczysław Szczodrak, Władysław Szlufik

Wstęp

Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne 4, 5-6

1991

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W s t ę p

Lamy kolejnego tomu Kieleckich Studiów Pedagogicznych i Psychologicznych zapełniają artykuły pisane przez pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu Wychowania i Nauczania Wczesnoszkolnego WSP w Kielcach. Fakt ten sugeruje, że ich zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problematyki, którą spaja pewien podstawowy cel. Jest nim dążenie do doskonalenia pracy Instytutu poprzez pogłębianie znajomości tego, co stanowi najbardziej doniosły obiekt ich bezpośrednich oddziaływań, a także przedmiot wpływu ich przyszłych absolwentów. Granice tego typu zainteresowań wyznaczają: nauczyciel, rodzice, dzieci i szkoła. W zasadzie wszyscy autorzy poruszają się w tym bardzo rozległym obszarze. Jest jednak uzasadnione, że reprezentując różne - aczkolwiek pokrewne - specjalności, poświęcają uwagę mniej lub bardziej szczegółowym jego fragmentom. I chociaż trudno mówić o nauczycielu pomijając całkowicie szkołę, rodziców i dziecko jako ucznia, to przecież uzasadnione bywa koncentrowanie się głównie na jednym z tych elementów. Jest to niezbędne, tym bardziej, że w objętościowo ograniczonym wystąpieniu można sobie pozwolić na zasygnalizowanie jedynie niektórych jego aspektów.

Z tego, co powiedziano wyżej wynika, że zawartość zeszytu dzieli się logicznie na cztery części. W pierwszej z nich znajdują się publikacje dotyczące nauczyciela, będące jednocześnie profesjonalnym wychowawcą. Wprowadzeniem do niej jest art. W. Dutkiewicza przedstawiający istotne problemy liczbowego i jakościowego stanu kadry nauczającej w szkolnictwie podstawowym województwa kieleckiego w ostatnich kilkunastu latach. Z kolei W. Goriszowski ilustruje sytuację związaną z pedagogicznym kształceniem kandydatów na nauczycieli w uczelni wyższej. Wskazuje na ważne uwarunkowania ich późniejszego funkcjonowania w roli specjalistów przedmiotowych i wychowawców. Natomiast samo funkcjonowanie zawodowe nauczycieli przedszkoli i klas początkowych, którzy zdobyli swe kwalifikacje pedagogiczne w uczelniach wyższych, przedstawiają W. Krawczyk i S. Czerpak. W swoich „miniraportach” ujawniają zarówno pozytywne, jak i niezadowolające aspekty przygotowania i praktyki zawodowej. Wyprowadzane wnioski korespondują z tym, co konstatują autorzy odpowiednich raportów resortowych /S. Słomkiewicz, T. Wiloch/. Pewnym uzupełnieniem ich wypowiedzi jest skromna relacja U. Ordon na temat roli dyrektora w adaptacji młodego nauczyciela przedszkola.

W części drugiej M. Szczodrak zajmuje się być może najważniejszym czynnikiem kształtującym osobowość dziecka: rodzicami jako wychowawcami nieprofesjonalnymi i ich współdziałaniem ze szkołą. Przedstawia poziom tego współdziałania w wychowaniu dziecka. Uzupełnieniem tej części są, oparte na materiale empirycznym, rozważania M. Czyżewskiego na temat procesu uspołeczniania dziecka jedyne w rodzinie i przejawów charakteryzujących jego zachowania w przedszkolu.

Część trzecią, poświęconą głównie dziecku, otwiera artykuł M. Lejmana. Autor wskazuje na sytuację emocjonalną dziecka w

szkole, zwłaszcza trudności, z jakimi spotyka się ono w kontaktach z nauczycielami. Jego badania świadczą o nienajlepszej kondycji psychicznej współczesnego pokolenia uczniów, nie zawsze właściwych postawach wychowawczych nauczycieli, a także o tym, że współczesna szkoła jest środowiskiem wybitnie stresogennym.

Publikacja M. Kątnego odbiega nieco swą treścią od artykułów z tej części tomu. Autor jednak, ukazując dziecko jako czytelnika literatury przygodowej, nie stroni od akcentowania niektórych jego cech społeczno-moralnych i upodobań, jak też od sygnalizowania uznawanych przez nie wartości.

Nieco luźniejsze związki łączą artykuły składające się na część czwartą. Potraktowane łącznie stanowią jednak istotne uzupełnienie zamykające całość publikacji. Dotyczą bowiem funkcjonowania szeroko rozumianej szkoły i instytucji współdziałających z nią. Otwiera tę część pogłębiona analiza roli radia w pracy i jego znaczenia w kształceniu i wychowaniu dziecka autorstwa W. Szlufika. Z kolei B. Zych na podstawie bogatej literatury analizuje czynniki selekcyjonujące uczniów pod różnymi względami: biologicznym, społecznym i kulturowym. Najwięcej uwagi poświęca selekcji szkolnej, zdeterminowanej w poważnej mierze selekcją biologiczną i kulturową. Do selekcji pod względem wychowania nawiązuje E. Chmielewski. Na tle sposobów wyrażania wartości zachowania uczniów w różnych krajach przedstawia i ocenia proces klasyfikowania wychowanków pod tym względem obowiązujący obecnie w Polsce.

Całokształt pracy szkoły i jej efekty zależą w bardzo poważnej mierze od sprawnego kierowania nią. Prawdę tę uzasadnia W. Goriszowski w artykule „Organizacja, wykorzystanie i struktura SIK.” Wreszcie B. Potyrała sięga do ustrojowych podstaw dzisiejszej szkoły polskiej. Omawia proces budowania systemu szkolnego na tle kształtowania się władzy ludowej.

Na wartość całej publikacji wpływa niewątpliwie fakt, że - poza dwoma - artykuły zostały napisane na podstawie materiałów pochodzących z badań empirycznych. Należy sądzić, że zawierają one znaczące walory poznawcze i praktyczne. Pozwalają na przemyślenie i wprowadzenie w życie określonych przedsięwzięć w szkole kształcącej nauczycieli i uczniów. Można więc mniemać, że w tym zakresie publikacja spełnia cel, jaki został określony we wstępie.

Mieczysław Szczodrak

Władysław Szlufik